

**REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI INSPEKTORAT**

**XII. IZVJEŠĆE
O PODUZETIM AKTIVNOSTIMA U SVEZI NEZAKONITOG RADA I
ZAPOSŁJAVANJA MALOLJETNIKA
(ZA RAZDOBLJE OD 1. TRAVNJA 2011. DO 30. RUJNA 2011.)**

1. UVOD

Točkom 2. Zaključka Vlade Republike Hrvatske, Klasa: 552-01/05-02/06, Urbroj: 5030108-05-3 od 06. listopada 2005. godine, ovo tijelo državne uprave je zaduženo pojačati nadzor s ciljem otkrivanja nezakonitog rada i zapošljavanja maloljetnika te svakih 6 mjeseci dostavljati Vladi Republike Hrvatske izvješće o poduzetim nadzorima.

U dvanaestom izvještajnom razdoblju, koje obuhvaća razdoblje od **1. travnja 2011. do 30. rujna 2011. godine**, inspektori rada Državnog inspektorata, od ukupnog broja provedenih inspeksijskih nadzora, u **34 nadzora** utvrdili su nezakonitosti vezane uz rad i zapošljavanje maloljetnika, i to u:

- 23 inspeksijska nadzora iz područja radnih odnosa,
- 11 inspeksijskih nadzora iz područja zaštite na radu.

U navedenim nadzorima utvrđeno je ukupno **62 povrede** prekršajno sankcioniranih odredaba zakona i drugih propisa iz područja radnih odnosa i zaštite na radu, temeljem kojih je nadležnim prekršajnim sudovima podneseno ukupno **33 optužna prijedloga**.

Zbog utvrđenih nezakonitosti na štetu maloljetnika inspektori rada Državnog inspektorata poduzeli su i sljedeće mjere:

- izrekli 6 rješenja o zabrani određivanja noćnog rada maloljetnicima,
- izrekli 2 rješenja o zabrani određivanja prekovremenog rada maloljetnicima,
- izrekli 6 usmenih rješenja o privremenoj zabrani obavljanja djelatnosti,
- izrekli 1 rješenje o zabrani rada maloljetnika na poslovima koji mogu ugroziti njegovu sigurnost, zdravlje, ćudoređe ili razvoj, bez prethodno utvrđene zdravstvene sposobnosti za njihovo obavljanje,
- dostavili 23 obavijesti drugim nadležnim tijelima radi poduzimanja mjera iz njihove nadležnosti.

U istom razdoblju **zaprimitljena su ukupno 122 zahtjeva zakonskih zastupnika** maloljetnika mlađih od 15 godina ili s 15 i starijih od 15, a mlađih od 18 godina koji pohađaju obvezno osnovno obrazovanje, **za izdavanje odobrenja inspektora rada** za naplatno sudjelovanje maloljetnika u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njihovo zdravlje, sigurnost, ćudoređe, školovanje ili razvoj, na temelju kojih su inspektori rada dali 121 odobrenje.

U nastavku teksta daje se analitički pregled utvrđenih nezakonitosti i poduzetih mjera po pojedinim upravnim područjima.

2. PODRUČJE RADNIH ODNOSA

U navedenom izvještajnom razdoblju inspektori rada u području radnih odnosa, postupajući u okviru svoje nadležnosti, u 23 nadzora otkrili su ukupno 47 povreda prekršajno sankcioniranih odredaba Zakona o radu („Narodne novine“ br. 149/09 i 61/11, dalje u tekstu: ZR), Zakona o Državnom inspektoratu („Narodne novine“ br. 116/08, 123/08 i 49/11, dalje u tekstu: ZDI), Zakona o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“ br. 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04, 92/05, 43/07, 79/07, 35/08, 40/10, 121/10 i 130/10 – pročišćeni tekst, 61/11 i 114/11, dalje u tekstu: ZMO), Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“ br. 150/08, 94/09, 153/09, 71/10, 139/10 i 49/11, dalje u tekstu: ZZO) i Zakona o strancima („Narodne novine“ br. 79/07 i 36/09, dalje u tekstu: ZS) koje se odnose na rad i zapošljavanje maloljetnika. Inspekcijski nadzori obavljani su kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost ugostiteljstva, pekarstva, trgovine, graditeljstva, turizma i poljoprivrede, a maloljetnici, **njih ukupno 25 (8 maloljetnika i 17 maloljetnica)** u odnosu na koje su utvrđena nezakonita postupanja poslodavaca, radili su na poslovima: konobara (3 maloljetnika i 7 maloljetnica), šankera (1 maloljetnik i 1 maloljetnica), kuhara (1 maloljetnik i 1 maloljetnica), pomoćnog pekara (1 maloljetnik), prodavačice u pekari (1 maloljetnica), čistačice u pekari (1 maloljetnica), pomoćnim poslovima u graditeljstvu (1 maloljetnik), prodavačice (3 maloljetnice), prodavačice karata za trampolin (1 maloljetnica), čistačice na brodu (2 maloljetnice) i na poslovima branja grožđa (1 maloljetnik).

Vezano uz provedbu odredbi čl. 7. Pravilnika o poslovima na kojima maloljetnik može raditi i o aktivnostima u kojima smije sudjelovati („Narodne novine“ broj 62/10, dalje u tekstu: Pravilnik), koji je donesen na temelju odredbe čl. 19. st. 4. ZR-a, kojima je utvrđeno da osoba mlađa od petnaest godina ili osoba s petnaest i starija od petnaest, a mlađa od osamnaest godina koja pohađa obvezno osnovno obrazovanje smije, uz prethodno odobrenje inspektora rada uz naplatu sudjelovati u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njezino zdravlje, sigurnost, ćudoređe, školovanje ili razvoj, s time da zahtjev za odobrenje inspektoru rada podnosi zakonski zastupnik maloljetnika, izvješćujemo Vas da su u navedenom razdoblju inspektori rada za radne odnose zaprimili i 122 zahtjeva zakonskih zastupnika osoba mlađih od 15 godina za sudjelovanje istih uz naplatu u izvođenju različitih umjetničkih djela, ali i snimanju video spotova, TV reklama, serijala i dr. Postupajući u okviru svoje nadležnosti po navedenim zahtjevima inspektori rada su dali odobrenje za sudjelovanje 121 maloljetnika u navedenim aktivnostima (68 maloljetnika i 53 maloljetnice), dok je jedan zahtjev odbijen.

Po obavljenim inspekcijskim nadzorima neposrednim opažanjem, temeljem iskaza zatečenih maloljetnika, njihovih zakonskih zastupnika (roditelja), drugih zatečenih radnika i predstavnika poslodavaca, uvidom u radno-pravnu dokumentaciju radnika, evidencije o zaposlenim radnicima i drugu poslovnu dokumentaciju, inspektori su utvrdili postojanje osnovane sumnje da su počinjene sljedeće nezakonitosti:

1. da su četiri poslodavca zaposlili maloljetnike bez pisanog odobrenja njihovih zakonskih zastupnika, što je protivno čl. 18. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 293. st. 1. toč. 2. i st. 2. i 3. toga Zakona,

2. da su dva poslodavca maloljetnicima uskratili pravo korištenja dnevnog odmora na način i pod uvjetima propisanim odredbama čl. 53. ZR-a, kažnjivo po čl. 293. st. 1. toč. 12. i st. 2. i 3. toga Zakona
3. da je jedan poslodavac maloljetniku uskratio pravo na tjedni odmor na način i pod uvjetima propisanim odredbama čl. 54. ZR-a, kažnjivo po čl. 293. st. 1. toč. 13. i st. 2. i 3. toga Zakona,
4. da dva poslodavca ne vode evidenciju o radnicima i o radnom vremenu ili istu ne vode na propisan način, sukladno na temelju odredbi čl. 4. ZR-a donesenog Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja evidencije o radnicima („Narodne novine“ br. 37/11), što je kažnjivo po čl. 294. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a,
5. da osam poslodavaca nije prije početka rada maloljetnicima uručilo pisane potvrde o sklopljenom ugovoru o radu, što su bili dužni budući da ugovori nisu bili sklopljeni u pisanom obliku, što je protivno odredbi čl. 12. st. 3. ZR-a, kažnjivo po čl. 294. st. 1. toč. 2. i st. 2. i 3. toga Zakona,
6. da je jedan poslodavac zaposlio osobu mlađu od petnaest godina ili osobu s petnaest i stariju od petnaest, a mlađu od osamnaest godina koja pohađa obvezno osnovno obrazovanje, što je protivno odredbi čl. 17. st. 1. novog ZR-a, kažnjivo po čl. 294. st. 1. toč. 5. i st. 2. i 3. toga Zakona,
7. da je jedan poslodavac zaposlio maloljetnika na poslovima koji mogu ugroziti njegovu sigurnost, zdravlje, ćudoređe ili razvoj, što je protivno odredbi čl. 19. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 294. st. 1. toč. 7. i st. 2. i 3. toga Zakona,
8. da su dva poslodavca prije utvrđivanja zdravstvene sposobnosti zaposlila maloljetnike na poslovima na kojima mogu raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti, što je protivno odredbi čl. 19. st. 3. novog ZR-a, kažnjivo po čl. 294. st. 1. toč. 8. i st. 2. i 3. toga Zakona,
9. da je jedan poslodavac zahtijevao od maloljetnika da radi duže od punog radnog vremena (prekovremeni rad) veći broj sati od zakonom određenog najdužeg trajanja takvog rada, što je protivno odredbama čl. 45. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 294. st. 1. toč. 19. i st. 2. i 3. toga Zakona,
10. da dva poslodavca nisu u propisanom roku obavijestila inspektora rada o prekovremenom radu maloljetnika o kojem su ga bili dužni obavijestiti sukladno odredbi čl. 45. st. 3. ZR-a, kažnjivo po čl. 294. st. 1. toč. 21. i st. 2. i 3. toga Zakona,
11. da su ukupno tri poslodavca zahtijevala od 3 maloljetnika da rade prekovremeno, što je protivno odredbama čl. 45. st. 5. ZR-a, kažnjivo po čl. 294. st. 1. toč. 23. i st. 2. i 3. toga Zakona,
12. da je jedan poslodavac maloljetniku utvrdio raspored radnog vremena duži od osam sati dnevno, što je protivno odredbama čl. 46. st. 6. ZR-a, kažnjivo po čl. 294. st. 1. toč. 28. i st. 2. i 3. toga Zakona,
13. da je deset maloljetnika radilo kod ukupno deset poslodavaca noću, tj. u vremenu između 19,00 sati uvečer i 7,00 sati ujutro idućeg dana (u industriji), odnosno izvan industrije u vremenu između 20,00 sati uvečer i

6,00 sati ujutro idućeg dana, što je protivno odredbama čl. 49. st. 1. i 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 294. st. 1. toč. 36. i st. 2. i 3. toga Zakona,

14. da pet poslodavca nije prijavilo ukupno pet maloljetnika na obvezno mirovinsko i obvezno zdravstveno osiguranje s prvim danom početka rada, što je protivno odredbama čl. 4. ZDI-a, kažnjivo po čl. 66. st. 1., 2. i 3. ZDI-a,
15. da su dva poslodavca za dva maloljetnika podnijela prijavu nadležnom tijelu mirovinskog osiguranja po proteku zakonskog roka od 8 dana utvrđenog odredbama čl. 101. st. 1. i st. 2. ZMO-a, kažnjivo po čl. 168. st. 1. i 2. ZMO-a,
16. da je jedan poslodavac za jednog maloljetnika podnio prijavu nadležnom tijelu zdravstvenog osiguranja po proteku zakonskog roka od 8 dana utvrđenog odredbama čl. 104. st. 2. ZZO-a, kažnjivo po čl. 126. st. 1. i 2. ZZO-a,
17. da je jedan poslodavac zaposlio maloljetnog stranca bez radne dozvole, što je protivno odredbi čl. 114. st. 1. ZS-a, kažnjivo po čl. 207. st. 1. toč. 1. i st. 2. ZS-a,

Slijedom utvrđenoga, a zbog osnovane sumnje da su postupili protivno navedenim prekršajno sankcioniranim odredbama zakona, čime bi bila ostvarena bitna obilježja navedenih djela prekršaja, protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca nadležnim prekršajnim sudovima, sukladno odredbama čl. 47. st. 1. ZDI-a i čl. 111. st. 1. Prekršajnog zakona („Narodne novine“ br. 107/07) **podnesena su 23 optužna prijedloga.**

Vezano uz djela prekršaja utvrđena odredbama ZR-a, napominjemo da prekršaji iz čl. 292. ZR-a spadaju u grupu „lakših prekršaja“, za koje je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 10.000,00 do 30.000,00 kuna (toč. 1. do 8.), st. 2. novčana kazna od 1.000,00 do 3.000,00 kuna za prekršaj iz st. 1., toga čl. ZR-a za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da će se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na maloljetnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko. Djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 293. ZR-a spadaju u grupu „težih prekršaja“, za koja je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 31.000,00 do 60.000,00 kuna (toč. 1. do 55.), st. 2. novčana kazna od 4.000,00 do 6.000,00 kuna za prekršaje iz st. 1. toga čl. ZR-a za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da će se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na maloljetnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko. Djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 294. ZR-a spadaju u grupu „najtežih prekršaja“, za koja je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 61.000,00 do 100.000,00 kuna (toč. 1. do 60.), st. 2. novčana kazna od 7.000,00 do 10.000,00 kuna za prekršaje iz st. 1. toga čl. ZR-a za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da će se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na maloljetnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko.

Osim podnošenja optužnih prijedloga protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca, inspektori rada u području radnih odnosa su u slučajevima nezakonitog rada maloljetnika bez prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti te nezakonitog prekovremenog i noćnog rada maloljetnika (koje su nezakonitosti utvrđene neposrednim očevidom), rješenjima zabranili poslodavcima nezakoniti rad maloljetnika te određivanje prekovremenog, odnosno noćnog

rada maloljetnicima. Temeljem izvješća svih područnih jedinica Državnog inspektorata, utvrđeno je da su u navedenom razdoblju inspektori rada u području radnih odnosa donijeli **ukupno 9 rješenja temeljem odredaba ZR-a**, i to:

- 1 rješenje o zabrani rada maloljetnika bez prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti za obavljanje tih poslova,
- 2 rješenja o zabrani određivanja prekovremenog rada maloljetnicima,
- 6 rješenja o zabrani određivanja noćnog rada maloljetnicima.

Nadalje, vezano uz utvrđeno nezakonito zapošljavanje maloljetnika s kojima poslodavci nisu sklopili ugovor o radu u pisanom obliku niti im uručili pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu prije početka rada, odnosno koje poslodavci nisu prijavili na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje s prvim danom početka rada i na odgovarajuće radno vrijeme, **sukladno čl. 58. st. 1. ZDI-a** inspektori su u **šest slučajeva usmenim rješenjem u zapisniku poslodavcima zabranili obavljanje djelatnosti** u nadziranom poslovnom prostoru-objektu do otklanjanja nedostataka, a najkraće u trajanju od 30 dana, od kojih su tri usmena rješenja ukinuta **sukladno čl. 58. st. 3. ZDI-a** (poslodavci su otklonili nedostatke te u Državni proračun uplatili 30.000,00 kuna za 4 nezakonito zaposlena maloljetnika, tj. ukupno 120.000,00 kuna), a ostale mjere su izvršene pečaćenjem nadziranog poslovnog objekta, odnosno na drugi pogodan način.

Sukladno odredbama čl. 32. st. 1. ZDI-a, o utvrđenim mogućim nezakonitostima iz nadležnosti drugih tijela državne uprave, u navedenom razdoblju upućeno je ukupno **23 obavijesti** različitim tijelima, radi mogućeg poduzimanja mjera iz njihove nadležnosti, i to:

- 7 obavijesti Poreznoj upravi Ministarstva financija,
- 9 obavijesti mjesno nadležnim centrima za socijalnu skrb,
- 4 obavijesti Pravobraniteljici za djecu,
- 1 obavijest Hrvatskom zavodu za zapošljavanje,
- 1 obavijest Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje,
- 1 obavijest Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje.

3. PODRUČJE ZAŠTITE NA RADU

U razdoblju od 01. travnja do 30. rujna 2011. godine inspektori rada Državnog inspektorata u području zaštite na radu su, od ukupnoga broja obavljenih inspekcijskih nadzora, kod 90 poslodavaca (obrtnika i trgovačkih društava kojima je izdana licencija Hrvatske obrtničke komore za provedbu praktičnog dijela naukovanja sukladno odredbama čl. 46. st. 1. Zakona o obrtu - „Narodne novine“ br. 77/93, 90/96, 64/01, 71/01, 49/03, 68/07 i 79/07) zatekli ukupno 96 maloljetnika, i to: 6 maloljetnih učenika na praksi i 90 naučnika na praktičnom dijelu naukovanja.

U obavljenim inspekcijskim nadzorima kod 11 poslodavca inspektori su utvrdili postojanje osnovane sumnje da su počinjene sljedeće nezakonitosti:

1. kod jednoga poslodavca je utvrđeno da poslodavac ne posjeduje procjenu opasnosti što je protivno odredbi čl. 18. st. 1. Zakona o zaštiti na radu („Narodne

- novine“ br. 59/96, 94/96, 114/03, 100/04, 86/08 i 75/09, dalje u tekstu: ZZR), kod jednoga poslodavca se jedan maloljetni učenik teško ozlijedio kod obavljanja poslova pranja staklenih čaša, odnosno poslodavac radnicima koji još nisu osposobljeni za rad na siguran način nije osigurao rad pod nadzorom radnika osposobljenih za rad na siguran način što je protivno odredbi čl. 27. st.3. ZZR-a,
2. kod jednoga poslodavca je utvrđeno da poslodavac jednome naučniku na obavljanju poslova automehaničara nije osigurao odgovarajuća osobna zaštitna sredstva što je protivno odredbi čl. 43. st.1. ZZR-a,
 3. kod dva poslodavca je utvrđeno da poslodavac nije osigurao da sredstva rada koja koristi budu u ispravnom stanju, što je protivno odredbi članka 43. st.2. ZZR-a,
 4. kod jednoga poslodavca je utvrđeno da nije obavio ispitivanja radnog okoliša u radnim prostorijama, što je protivno odredbama članka 50. ZZR-a,
 5. kod jednoga poslodavca je utvrđeno da poslodavac nije na propisani način obavio ispitivanja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima što je protivno odredbi članka 52. st.1 i st.2. ZZR-a,
 6. kod četiri poslodavca je utvrđeno da poslodavac nije organizirao i osigurao pružanje prve pomoći radnicima za slučaj ozljede na radu, što je protivno odredbi čl. 62, st.1. i st.2. ZZR-a.

Protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca podnesena je **10 optužnih prijedloga** za ukupno **15 prekršaja**, zbog osnovane sumnje da su počinili djelo prekršaja opisano i kažnjivo po odredbi čl. 108. st. 1. podst. 2., i 14., st.2, čl. 109. st. 1. podst. 6. i 7., i st. 2. i čl.110. st. 1. podst. 2., 4.i 9., i st.2. ZZR-a, a u svezi čl. 18., 27., 43.,50.,52., i 62. ZZR-a.

Vezano uz djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 108. i 109. ZZR-a, napominjemo da je u st. 1. tih odredbi utvrđena novčana kazna za poslodavca u iznosu od 10.000,00 do 40.000,00 kuna, u st. 2. novčana kazna od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi, te u st. 3. u slučaju ponavljanja prekršaja kazniti će se poslodavac i odgovorna osoba pravne osobe novčanom kaznom u dvostrukom iznosu. Za djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 110. ZZR-a, napominjemo da je u st. 1. ove odredbe utvrđena novčana kazna za poslodavca u iznosu od 10.000,00 do 20.000,00 kuna, u st. 2. novčana kazna od 3.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi, te u st. 3. u slučaju ponavljanja prekršaja kazniti će se poslodavac i odgovorna osoba pravne osobe novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

4. OCJENA STANJA

U odnosu na prethodno izvještajno razdoblje (od 1. listopada 2010. do 31. ožujka 2011. godine), u razdoblju od 1. travnja 2011. do 30. rujna 2011. godine utvrđen je veći broj nezakonitosti vezanih uz rad i zapošljavanje maloljetnika (u ukupno 34 nadzora u odnosu na 5 nadzora u prethodnom izvještajnom razdoblju).

- U ovom izvještajnom razdoblju u ukupno 23 nadzora u području radnih odnosa bilo je utvrđeno i procesuirano 47 povreda prekršajno sankcioniranih odredaba ZR-a, ZDI-a, ZMO-a, ZZO-a i ZS-a, dok je u prethodnom izvještajnom razdoblju u ukupno 4 nadzora bilo otkriveno i procesuirano 8 povreda prekršajno sankcioniranih odredbi ZR-a počinjenih u odnosu na maloljetnike, iz razloga što većina maloljetnika radi tijekom turističke sezone i ljetnih školskih praznika.

- U istom razdoblju može se primijetiti da je broj utvrđenih nezakonitosti iz nadležnosti inspektora rada u području zaštite na radu koje su poslodavci počinili na štetu maloljetnika veći od broja utvrđenih nezakonitosti u prethodnom izvještajnom razdoblju.

Nadalje, broj zahtjeva zakonskih zastupnika maloljetnika mlađih od 15 godina za izdavanje odobrenja inspektora rada za naplatno sudjelovanje u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, podnesenih na temelju odredbi čl. 7. Pravilnika, veći je u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje. Naime, u ovom izvještajnom razdoblju bila su zaprimljena ukupno 122 zahtjeva zakonskih zastupnika maloljetnika za njihovo naplatno sudjelovanje u aktivnostima iz navedenog Pravilnika, dok je u prethodnom izvještajnom razdoblju bilo zaprimljeno ukupno 73 zahtjeva.

GLAVNI INSPEKTOR
Robert Markt

